

TERE, KOOL!

Tere tulemast tagasi kooli, kallid õpilased ja õpetajad! Oleme alustanud kolmandat õppeaastat, millele ilmselt jätab oma jälje maailma tabanud pandeemia. Loodetavasti on kõik eelmisest kahest teinud oma järeldused ja kolmas tuleb igati sujuvam, kuid samas iga õpilase individuaalseid tervislikke ja intellektuaalseid vajadusi ja võimeid arvestav. Oleme ju kuulnud lugusid mõlemast äärmusest: kuidas eraldatus ja püsiva järelevalveta õppimine on toonud kaasa kaose õpitulemustes kui ka seda, et hinded on paranenud ja enesekindlus tõusnud. Meie Koolibris oleme jätkuvalt panustanud sellele, et lisaks kvaliteetsele paberõppekirjandusele muutuks aina sisukamaks ka meie Opiqu platvormile viidud materjalid, et neist oleks õpilastele ja õpetajatele maksimaalselt tuge, sest distants- või siis hübriidõpe jääb ilmselt igaveseks koolielu osaks, ning loodame, et erinevaid lähenemiskombinatsioone leidub iga õpilase jaoks.

Tänases lehes tutvustame Kariny Laidma uut töövihikut „Enesekindlalt kooli 2“. Kariny on meie autorite seas üks kahest ebatüüpilisest nähtusest. Ilma vastava ettevalmistuse ja töökogemusest ema, kes on

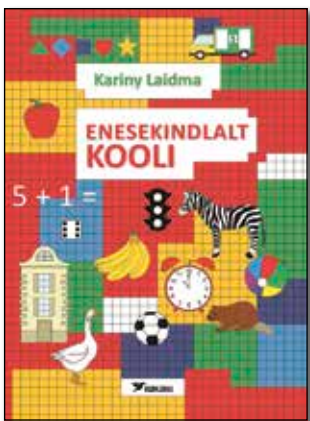

oma lapsi kooliks ette valmistades pannud kokku juba teise äärmiselt mitmekesise ülesannete kogu, mis rõhub eelkõige loogilist ja matemaatilist mõtlemist arendavatele ülesannetele, kuid Koolibri ka funktsionaalse lugemise oskust (kas pole see mitte kõige vajalikum oskus tänapäeva maailmas?) ning pakub vahele silmaringi avardavaid küsimusi ja aruteluteemasid ning mängu. Vihikud meeldivad võrdsest nii lastele kui ka nende vanematele ning sobivad juba alates 5. eluaastast ja tegelikult kuni 1. klassini välja, kui on vaja leida põnevaid lisaülesandeid. Olgu Kariny Laidma heaks eeskujuks kõigile, kes on kunagi mõelnud sellele, et oma töö viljad käsikirjaks seada ja kirjastusse saata. Me vaatame need igal juhul täie tähelepanuga läbi ja kõik avaldamisväärilised saavad avaldatud.

Koolibri loodab, et suvi pakkus lugejatele vajalikku vaheldust kõigest, millele oli vaja vaheldust pakkuda, ning uut kooliaastat saate alustada reipalt ja uudishimulikult, tundes rõõmu klassivaimust ja ühiselt veedetud tundidest!

TEIE KOOLIBRI

KUIDAS ENESEKINDLALT KOOLITEED ALUSTADA

õpetajale, kes oskab juba lugeda, kirjutada ja arvutada, eriti polnudki. Loogilist mõtlemist, ruumitaju arendavaid, nuputamist vajavaid ja samas ka huvitavaid töövihikuid oli väga vähe.

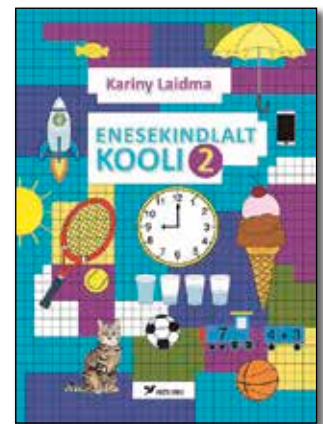
Paljud töövihikud said kiiresti lahendatud, misjärel otsustasin ise välja mõelda ülesandeid ning harjutusi, mille sisu tavapärasest töövihiku ülesannetest erineks, aga samas aitaks hoida lapse huvi õppimise vastu. Pojaga koos õppides veedetud aeg läks igati asja ette, sest vaatamata sellele et tal on olnud raskusi sõnade meeldejätmisega, sai temagi väga heasse kooli ning koolitee algus oli palju lihtsam, kui ma kartsin.

Kuna peres oli kasvamas juba ka kolmas laps, siis hoidsin alles ülesanded ja õppimismängude ideed, et neid paari aasta pärast uuesti lahendada ja mängida. Enesele märkamatagi kogunes ülesandeid ja mängu mitusada. Sealt turgataski ideid, miks

mitte panna kokku ülesannete kogu, mis meeldiks eelkõige lastele.

Ülesandeid luues ja lastega läbi lahendades sai selgeks, et neile meeldivad konkreetsed, üheti mõistetavad tööjuhendid. Ühtlasi köitsid lapsi mängulised ülesanded ning varasemale kogemusele tuginedes teadsin, et lapsed eelistasid töövihikuid, mis on värviküllased, seetõttu otsustasin ka kätt proovida vihikut lapselikult illustreerides.

Lugemistehnikat arendavaid ja lihtsaid tähevihikuid on välja antud rohkesti. Seega panin „Enesekindlalt kooli“ töövihiku rõhu eeskätt loogilist ja matemaatilist mõtlemist arendavatele ülesannetele. Mõistsin, et selleks et lapsed seda töövihikut lahendada tahaksid, ei piisa ainult ülesannetest. Seetõttu lisasin ülesannete vahele mängu, huvitavat infot laiast maailmast ja arutlustemasid toitumisest, liikumisest, kiusamisest, aga ka tunnetest jms.

Iga lapse koolitee algus on isemoodi ja eriline. Kogemus oma kolme pojaga on minus seda teadmist ainult süvendanud. Väärtustame abikaasaga haridust ja haritust kõrgelt. Just sellepärast oleme enne laste koolimineku kodu lisaks tavapärasele koolitee valmistamisele pühendanud aega nende silmaringi avardamisele.

Esimese ja teise poja koolimineku vahele jäi 10 aastat. Kogemused esimese poja kooliteega süvendasid minus arusaamist, et lähenemine, kuidas ja mida õpetatakse, ning õpetajate ootused lastele on aja oluliselt muutunud. Kui kunagi piisas kooliks valmistades veerimisest või lihtsa teksti lugemisest, kümne piires arvutamisest, trükitähtede tundmisest, et esimeses klassis edukalt hakkama saada, siis nüüd on oluliselt abiks lai silmaring, loogiline mõtlemine ja ka keerukamate ülesannete arusaamine.

Kui teisel pojalt oli koolini jäänud veel paar aastat, alustasime tasa ja targu erinevate kooleelikutega mõeldud töövihikute lahendamise. Esialgu tundus, et poes on valik lai ja lahendamist jätkuvalt kuni koolini. Töövihikuid koos lahendades selgus, et sellist materjali, mis oleks huvitav ja aren-

Autor Kariny Laidma ja toimetaja Margit Ross

Töövihiku esialgse versiooni kiitsid lisaks minu enda poegadele heaks lapsevanemad, kes oma koolieelikute lastega neid hoogsalt lahendasid ja aitasid välja noppida liiga lihtsad ja liiga keerulised ülesanded. Enesekindlust, et tulemus sai hea ja täidab eesmärgi, lisasid omakorda kooliõpetajad (eelkool, algklassid), kelle tagasiside andis mõista, et teen õiget asja.

„Enesekindlalt kooli“ esimene kogumik ilmus möödunud aasta alguses ja sellel läks üle ootuste hästi, juba suvel tehti vihikust kordustrükk. See innustas mind üle vaatama ülesanded, mis esimesse ossa ei mahtunud, neid kohendada ja ühtlasi juurde mõtlema uusi. Nii saigi „Enesekindlalt kooli 2“ peamiselt täienduseks esimesele osale, ehkki sisaldab mõningal määral ka keerukamaid ülesandeid, samas jätkasin ikka maailm-ja-mõnda-faktide, mängude ja arutlustemasid.

Tunnen rõõmu, et töövihik on nii hästi vastu võetud ja tänan toetuse ja abi eest Koolibri kirjastust. Soovin kõigile vahvaid lastega koos veedetud tunde, nuputamist, mängu ja enesekindlat koolitee algust!

KARINY LAIDMA, autor

TOP 10

1

Rebecca Dautremer
Jacominus Gainsborough
paremad päevad

2

Sven Nordqvist
Suur Pettsoni ja Finduse raamat

3

Jimmy Burns
Maradona: jumala käsi

4

Ulrika Kestere
Sünnipäev

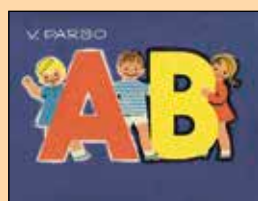
5

Cindy Wume
Raamatupoe kass

6

Minu mängukohver.
Montessori meetod:
aita mul seda ise teha!

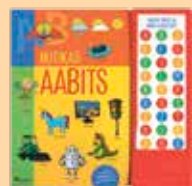
7

Vilma Parbo
AB mudilastele

8

Heljo Mänd, Lilian Kivi,
Milvi Roosleht
Karu-aabits

9

Riina Lamp
Nutikas aabits

10

Viktor Masing
100 tavalisemat taime

VASAKUKÄELISUSEST JA KIRJAHARJUTUSTEST

Uuringute järgi hinnatakse vasakukäeliste osakaaluks inimeste seas 12–15%, kusjuures nende arv on viimase poolsajandi vältel Euroopas kasvanud üle kolme korra. Niisugune tõus on tõenäoliselt tingitud sellest, et loomu poolest vasakukäelisi ei püüta enam ümber õpetada, nagu seda iseäranis jõuliselt tehti veel 1960ndatelgi. Vasakukäelisuse põhjuste väljaselgitamisega on tegelnud eri valdkondade spetsialistid meedikute-stsühholoogidest sotsioloogideni, ent kindlat vastust küsimusele, miks osa inimesi on vasakukäelised, seni ei ole.

Koolibri staažikas autor Pilvi Kula on oma doktoritöös uurinud vasakukäeliste laste toimetulekut koolis. Kaks aastat tagasi oli plaan kirjastada väitekirja põhjal valminud käsiraamat lapsevanematele ja õpetajatele. Selle teoreetilise materjali suure mahu ja akadeemilise käsitluslaadi tõttu osutus aga otstarbekamaks koostada töö praktilisemast osast toekas nõuandelisa autori varasemasse vasakukäeliste kirjavihikusse. Sarjas „Valmistume kooliks“ ilmunud „Kirja eelharjutused vasakukäelisele lapsele“ on olnud paratamatult vähest kasutajaskonda arvestades – õpetajate hinnangul on vasakukäelisi lapsi klassis ikka vaid paar – väga populaarne ja selle kordustrukki kavandades oli võimalik vihikusse lisada mahukam, kuid siiski praktilise loomuga saatesõna. Süvahuviline leiab põnevat lugemist Pilvi Kula doktoriväitekirjast „Õpilaste vasakukäelisusest tulenevad toimetuleku iseärasused koolis“ (TLÜ Kirjastus, 2008).

Oma töös on Pilvi Kula saanud kinnitust seisukohale, et kõige rohkem raskusi ilmneb vasakukäelistel kirjutama õppimisel, ning selgitab: „Kirjutamisraskused

tulenevad vasakukäeliste laste füsioloogilisest eripärast, sest traditsiooniline kirjutamine ei arvesta vasakukäeliste laste liigutuste sooritamise loomupärasust ja kirjutamise suunda.“ Põhilise järelalusena tõi autor välja selle, et vasakukäelisus ei ole takistuseks edukaks toimetulekuks koolis, kui lapse tugevaid ja nõrku külgi on varakult märgatud ja nende arendamist teadlikult suunatud.

Vasakukäelise lapse teadliku õpetamise ja suunamisega tuleks alustada võimalikult varakult, tavaliselt ilmneb vasakukäelisus selgesti neljandaks-viiendaks eluaastaks. Jälgida tuleks last tegevustes, mis eeldavad täpsust, osavust ja jõudu – sedakaudu selgub domineeriv käsi. Uuendatud harjutusvihikus on käelisuse määramiseks esitatud kaks lihtsamat meetodit, mida on lihtne kasutada ka lapsevanematel.

Kirjutamisvalmidus kujuneb tavaliselt 5–7-aastastel lastel. Puhtehnilise kirjutamisõskuse kõrval on oluline lapse psüühiline ja kognitiivne valmisolek. Enne kui asuda tähti ja sõnu kirja panema, tuleks sooritada võimalikult mitmekesiseid kirja eelharjutusi. Vasakukäelisel lapsel on

paremakäelisega võrreldes sagedamini probleeme lehepinnal orienteerumisega, tema loomupärane kirjutamissuund on paremalt vasakule, esineb peegelkirja. Et valdavalt paremakäeliste maailmas toime tulla, vajavad niisugused lapsed rohkem juhendaja tähelepanu ja tuge.

Kirja eelharjutuste vihikus on kopeerimis- ja lõvestavaid harjutusi, harjutusi rütmilise kõne saatel, tähtede ja numbrite kirjutamise eelharjutusi. Võrreldes n-õ tavalise, paremakäelisele lapsele koostatud vihikuga on esitatud rohkem rütmisalme. Neid võib juhendaja ise vabalt juurde otsida või välja mõelda. Sobivad luuletused, liisusalmid, mõistatused – kõik vormid, milles on tajutav selge rütm ja mida saab rütmiliselt lugeda. Laps kordab värssi ja salmi ning sooritab samal ajal harjutust.

Erisuguste kirjutamisliigutuste suund on iga elemendi juures näidatud noolega, taotletakse ülalt alla ja vasakult paremale liikumise sujuvust – küllaldane vilumus on kirjutamisõskuse vajalik eeldus. Vihiku eesmärk on kujundada ka lehel orienteerumise oskust, omandada mõisted *üleval*, *all*, *keskel*, *paremal* ja *vasakul*, arendada lapse silmamõõtu, käe ja silma koostööd, tähelepanu, vaatlus- ja mõtlemisõskust, püsivust.

Vasakukäelisus ei ole puudus, mis takistab igapäevaelus ja koolitöös toimetulekut, vaid on tunnustusväärne eripära. Vasakukäelisele lapsele tuleb lihtsalt anda rohkem aega kirjutamisõskuse ja -vilumuse omandamiseks. Jätkugu lapsevanemal ja õpetajal selleks kannatlikku meelt!

MARGIT ROSS,
toimetaja

ESIEMADE VARASALVEST TÄNAPÄEVA

Saaremaa Lümända põhikooli kauaaegne käsitööõpetaja Külli Lindau lubab meil piiluda oma ideede varalaekasse. Aastakümnetega on neid kogunenud hulganisti. Õpetaja eesmärgiks pole siin mitte ainult laste näpuosavuse ja kunstimaailme arendamine, vaid kodukoha pärimuskultuuri tutvustamine. Nii luuakse kokkukuuluvustunde kodukoha ja iidsete traditsioonidega.

Et autor on pärit Saaremaalt, ammutab ta inspiratsiooni just sealtkandi, eelkõige kunagise Kihelkonna rahvarõivastest ja rahvakunstist. Saaremaale viitab ka tööde materjal: vill ja villane lõng. Puktuuliku- ja kiviaedade kõrval kirjavärv Saaremaa maastikku kindlasti ka rohetavatel niitudel uitavad lambad.

Mitmed kunstiprojektid juhatab sisse muhe lugu vanadest aegadest. Meie silme ette kerkib endisaegne taluelu, kus kõik ettevõtmised käivad vastavalt aastaegadele ning on tihedalt läbi põimunud iidsete kommete ja rahvatarkusega. Kõik on nii nagu vanasti: näputööd tehti sügistalvisel ajal ahju ees ja sinna juurde pajatati mõnusaid jutte. Vanemad jagasid pere noorematele oma oskusi ja kogemusi. Rahvatarkusi võiks raamatus rohkemgi olla, sest autori jutustamislaad on nauditav ja lisab põnevat tausta.

Raamatus on kokku 29 erinevat tööd, mis on jaotatud nelja alajaotusse: villast ja lõngast, Kihelkonna rahvarõivaste ainetel, põimitud esemed ja Kihelkonna tanumotiividega tööd. Raamatu lõpetab otsekui kõike kroonides laste valmistatud Saaremaa maastiku makett.

Tegemist ja nokitsemist leidub siin eelkõige I kooliastme lastele, kuigi mõnel juhul läheb vaja juba keerulisemaid oskusi, mis on jõukohane ehk alles 5.–6. klassis.

Külli Lindau
SAAREMAA KÄSITÖÖTUBA
Teeme ise villast ja lõngast

Koostööd tuleb teha poiste tööõpetusega, kui on vaja vineerist aluseid välja saagida või kivile maalitud kaelaehetele auke puurida. Loodusõpetuse tunni raames saab käia meisterdamiseks puukski ja käbisid korjamas või rannas sobivad kive otsimas. Emakeeletunnis võib kirjutada näidendeid, kus igale rätinukule või käbilambale oma roll.

Raamat pakub rohkesti häid ideid laste- ja aiaõpetajatele ning I kooliastme käsitööõpetajatele, aga küllap leiavad siit midagi meelepärast kõik need, kes lastega tegelevad.

ÜLLE KIIVET,
raamatu toimetaja

ROHTU TAIMEPIMEDUSELE

Kui mõni loom peaks meie vaatevälja satuma, siis teda me üldjuhul märkame. Taimed aga on meie ümber kogu aeg ning kui puuokska kõikumine tuules välja arvata, siis üsna liikumatult – ning seepärast me enamasti ei pane neid tähele. Nad mõjuvad taustana ehk „üks malts kõik“, nagu olen kuulnud ka öeldavat. See nähtus on ristitud taimepimeduseks ning kui mitte kogemata kombel endale leselehe või siumarja vilju suhu toppida, tundub üsna ohutu vähiklusena. Tegelikult see kahjuks nii ei ole, sest taimed moodustavad suurema osa meie planeedi biomassist ehk umbes 440 gigatonni Maal leiduvast 550 gigatonnist ning Maa ökosüsteemis on neil määratult suurem roll kui pelgalt maalilise vaate etendamine. Taimepimedana on meil aga raske taimede tähtsust mõista.

Pildimapi 111 taime- ja seenekaarti heidavad pilgu meid ümbritsevale küllusele. Imekaunitelt ja loomutruudelt joonistustelt ning põnevatele detailidele osutatavelt fotodelt saab kõike lähemalt uurida. Võib vaadelda, missugused on kase viljad või tamme õied, mitu kroonlehte on kibuvitsa õiel, mil-

line on toominga või vahtra koor või kuidas öitseb kerahein. Pildimapi tekstidest saab nii mõndagi teada taime elutsükli, kasvukoha, paljunemise, kaitsetaktika või muu kohta. Iga taime puhul on välja toodud ka mõni eriti huvitav fakt või rahvatarkus.

111 taime näib justkui suur arv olevat, ent arvestades, et teadus tunneb Maal ligi 400 000 taimeliiki ning seeneliikide arvu hinnatakse miljonites (millest ainult väike murdos on kirjeldatud), ei tundugi sadakonna liigiga tuttavaks saamine enam kontimurdev üritus.

Eesti looduse pildimapi uues väljaandes on taimed ja seened koondatud ühte suurde keskkonnasõbralikku karpki. Esimese väljaandega võrreldes on karpki lisatud ka 12 uut lehte. Mapist võib nüüd leida ka maguna, üheksavärgise, karikseene jt.

Pildimapi vahvaid pilte võivad uurida juba õige pisikesed põnnid ning tekstid sobivad hästi agaramatele eelkoolialastele ja algkoolilastele või ka suurematele lastele.

TIINA TOMINGAS,
autor

RAAMAT, MIS AVAB UKSE TAIMEDE VÕLUMAILMA

Looduses on alati tore käia. Veel toredam, kui sul on kaasas keegi, kes taimedest midagi teab ja oskab oma teadmisi jagada. Muidugi oleks hea, kui see sõber räägiks Fred Jüssi kombel rahuliku ja sisendava häälega, aga ega temagi igale poole jõua.

Siin tulebki meile appi professor Masingu kunagise populaarse raamatu uuustrükk „100 tavalisemat taime“. Alapealkirjas lubatakse tutvustada vaid öitsvaid rohttaimi, sest puud-põõsaid, kõrrelisi, sõnajalgu või sammaltaimi juurde arvates oleks raamat ülemäära paks saanud. Ka paelub algaja loodushuvilise pilku just öitsev taim. Raamatu formaat on mugav käes hoida ja kotti pista: just seda väljaandmisel arvestasimegi.

Raamatu algul antakse väike ülevaade taimemääramisest ja liigitamisest. Siit saab abi raamatus orienteerumiseks ehk kuidas loodusest leitud taimele nimi leida ja selle kohta rohkem infot saada. Raamatus on taimed esitatud küll tähestiku järjekorras, aga sissejuhatavas osas esitatud tabelites saab neid liigitada ka lehekuju, öite värvuse või öitsemisaja järgi. Tablites kasutatud leppemärgid aitavad kiiremini infot leida ja ehk ka ülevaatlikumalt meelde jätta.

Iga taime kohta on kaksiklehekülj: paremal pool värviline illustratsioon, kus vajadusel suurenduses ära toodud taime iseloomulikud osad. Maimu Seebloomi imeliselt ja peenelt joonistatud pildid on värvikad ja selged, rõhutatud on just seda, mille alusel taime lihtsam määrata. Lehe-

Viktor Masing
100 TAVALISEMAT TAIME
Raamat öitsvate rohttaimede tundmaõppimiseks

külje vasakul pool on tekstiosa, kus kirjas süsteemne teave taime kasvukoha, lehtede, öite ja viljade kaju kohta ning võimalused eristada seda teistest sarnastest taimedest. Ära on toodud ka kasutusviisi – on ju paljud neist ravimtaimed või kasutatakse nende juuri, lehti, õisi või vilju loomasöödana, lõnga värvimiseks, salatiks, mulla omaduste indikaatorina, punutisteks, õlitaimena, haavaraviks, vihtlemiseks, linnutoiduna, meetaime või siis ilutaimena aeda.

Juba taimenimede lugemine on puhas poeesia ja laseb kujutlusvõimel lennata: kuningakübar, nõiahammas, neitsilina, pisaraleht, ööviiul, neiuvaip, kuldking, jeesukäsi, käolina, vihmaliil, õnnehein, õuetoverohe, partsijalg, konnakapsas, hundihammas, karutubakas, üheksavärgine. Enamasti näivad eestikeelsed taimenimetused aga tõukuvat kas taime kirjeldusest (libeleht, lakkleht, kurekatel, kuuskhein, valgelill, hiirekõrv, siumari, punanupp, särjesilm, kassisaba, piibutops) või kasutusviisist (maksalill, köömarohe, jännesalat, silmarohe, seljarohe, sapirohe, seebilill, lampapähkel, põletusrohi, kogelearohe, lehmakapsas). Põnevad ja poeetilised on ka taimede nimed erinevates keeltes. Masing näitab, mille järgi on taim oma ladinakeelse nime saanud ning millest tuleb nimi teistes meile tuntud keeltes. Mõtlemissainet pakub ka märkus, mitut liiki kõnealust taime võib Eestist leida ja mitu on neid maailmas.

Professor Masing on mitmete uute terminite looja ja neid näeme ka selles raamatus. Püsig (mitmeaastane taim) on juba tuntud sõna, suvik ja ületalvik üheaastase ja kaheaastase taime tähenduses on vahvad uudissõnad, mis hea meelde jätta ja kasutusele võtta. Selliseid väikesi sõnaleide on raamatus teisigi.

Väike hoiatusmärk on mürgiste taimede juures – peale laialt tuntud ussilaka, võsaülase, koera-pöörirohu ja piibelehe peab ettevaatlik olema ka teise mürgiste lilledega nagu karukell, tulikas, kullerkupp, käo-

kannus, piimalill, ubaleht, varsakabi või kanakoole. Lähtuda võib loomade käitumisest: kariloomad ei söö taime mitte ainult ebameeldiva lõhna või maitse pärast, vaid reeglina on need taimed või nende osad ka mürgised. Taimemäärajas on eraldi märgitud ka kaitsealused liigid.

„100 tavalisemat taime“ pakub ka hulganisti ebatavalisi ja põnevaid fakte.

- Kortslehe lehesüdamikku kogunevatele kastetilkadele omistati keskaegses alkeemias võluvõimu.
- Raudrohi on oma ladinakeelse nime saanud Trooja sõja kangelas Achilleuse auks, kes olevat taimega oma haavu ravinud.
- Põisrohu ehk seebirohu juuri kasutati vanasti seebi aseainena.
- Seljarohe kasvab ainult väga viljakal metsamullal. Seljarohe lehed omandavad kuivatamisel metalliläike, selles nägid keskaja alkeemikud märki, et taime abil on võimalik elavhõbedat kullaks muuta.
- Iirise nimi on tegelikult võhumõök ja ladinakeelsest tulnud nime on ta saanud erivärviliste kultuurvormide tõttu – iirised olid tuntud juba Vana-Egiptuses. Viktor Masingu raamatu sihtgrupiks võiks tegelikult olla igaüks, kes looduse vastu ärksamat huvi tunneb. Taimeraamat arendab silmaringi, annab algteadmised taimemääramiseks ning juhatab huvilise juba täpsemate teadmiste poole.

ÜLLE KIIVET,
raamatu toimetaja

REAALAINED OPIQUS: UUS JA TÄIENDATUD

Koolibri e-õpikute komplekti on lisatud 8. ja 9. klassi matemaatika, mis põhinevad paberõpikutel, hõlmates nii teooriaosa kui ka kogu ülesannete valikut. Mõlemas õpikus on esialgu kaetud esimene peatükk: 8. klassis hulkkliimete ning 9. klassis ruutjuure ja ruutvõrrandi teema. Järgnevad peatükid lisanduvad õppeaasta jooksul, püüdes pidada sammu kooli vajadusega. Kus vähegi võimalik, on ülesannete vastused automaatselt kontrollitavad. Mõistagi on 8. ja 9. klassi tasemel avaldiste sisestamine keerukas ning seetõttu on ülesannete juurde lisatud juhised ning kopeerimiseks vajalikud süm-

bolid (astendajad). Nutiseadmetega võib olla kõige mugavam astmete sisestamiseks kasutada arvutimaailmas tavalist astendamise sümbolit \wedge , nt x^3 võib esitada ka kujul $x^{\wedge}3$.

Seoses tänava suvel ilmunud täiendatud trükiga on uuendatud ka Kaie Kubri, Anu Palu ja Marika Varese 1. klassi matemaatika tööraamatu e-versiooni. Uues trükis on kohendatud illustreerivat materjali, täpsustatud töökorraldusi ning vastavalt kasutajate tagasisidele muudetud selgemaks seoseid samal joonisel või eelnevatel ülesannetel põhinevate ülesannete vahel. Need muudatused on leidnud tee

ka e-õpikusse, kus lisaks on kasutaja mugavust silmas pidades lihvitud ülesannete tehnilist lahendust. Ruumiliste kujundite (püramiid, kuup ja risttahukas) osadega (servad, tipud, tahud) aitavad tutvuda lihtsad interaktiivsed joonised. Kuivõrd erinevused pabertööraamatu eri trükkide vahel ei ole väga suured, on ka e-õpik kasutatav ühtmoodi hästi paralleelselt nii tööraamatu vanema kui ka 2021. a täiendatud trükiga.

Olulisi täiendusi on suve jooksul saanud ka Andres Tõnissoni 9. klassi geograafia õpik („Euroopa ja Eesti loodusgeograafia“), millel on nüüd ka esimene pool va-

rustatud töövihiku autori koostatud ülesannete valikuga. Samuti leiab õpikust mitmelt poolt linke teemaga seotud õppevideotele ning muudele kasulikele ja põnevatele veebilehtedele.

Meie e-õpikute kõrgest tasemest annab tunnistust ka edukas osavõtt üle-euroopalisest õppematerjalide konkursist BELMA (Best European Learning Materials Awards). Kui varem on e-materjalide kategoorias võitnud auhinnalise koha võitnud 4. klassi loodusõpetuse ja matemaatika e-õpikud, siis sel aastal on valikusõela läbinud ja lõppvooru jõudnud Alo Särje bioloogia õpik 8. klassile.

ЖИВЫЕ СТРАНИЦЫ

Учебник-хрестоматия по литературе для 7 класса (часть I) является логическим продолжением учебников по литературе «Жили-были...» для 5-6 классов и имеет аналогичную структуру. Учебник соответствует требованиям Государственной программы обучения, учитывает сквозные темы, представленные в программе, и компетенции, которыми должны овладеть учащиеся. Материал располагается по жанрово-тематическому принципу. В основе учебника – текстоцентричный принцип организации материала. Основное внимание в учебном пособии уделяется формированию у учащихся представления о литературе как виде искусства, рассматриваются принципы построения образа героя в художественных произведениях разных жанров и способы его характеристики.

7 класс – это переход на 3-ю ступень обучения основной школы. На уроках литературы больше внимания уделяется анализу художественных произведений, образам героев. Для этого важно сформировать у учащихся понятийный аппарат и научить использовать основные литературоведческие термины в процессе изучения литературного произведения. Автор приглашает учеников к диалогу, к совместному творчеству. Задача уроков литературы – научить ребят понимать мир, созданный автором; высказывать обоснованное и доказывать своё мнение; знать текст изучаемого произведения; определять род и жанр художественного текста.

Учебник (часть I) содержит 7 разделов: 1. «Сиянье древней славы», 2. «Голос русской старины», 3. «Каждый выбирает по себе», 4. «На грани взросления», 5. «Мир держится на добрых людях», 6. «Зорко одно лишь сердце», 7. «Поверить в невозможное».

Основные понятия по теме объясняются в статьях и справочном материале, ключевые слова и определения понятий выделены и расположены на полях рядом с текстом статьи, что позволит ученикам хорошо ориентироваться при ответах на вопросы и запомнить необходимые термины и понятия. Изучение нового материала в каждом из разделов традиционно сопровождается вступительной статьей. Ученики знакомятся со статьями «Об особенностях эпических произведений», «О героическом эпосе», «О характере литературного героя», «О жанре автобиографической повести», «О жанре новеллы», «О символе в литературе», «О фантастике». Изучение произведений предваряют статьи о писателях, в которых содержится информация о фактах биографии и творчества.

Рубрикация материала: «Вопросы и задания», «Развиваем речь», «Литературный навигатор», «Учебное мини-исследование», «Творческий проект», «Учимся размышлять», «Работа в парах», «Групповая работа», «Перекрёсток искусств», «Учимся слушать», «Для справки». Несмотря на многообразие рубрик, все они взаимосвязаны с изучаемыми темами и вписываются в общую авторскую концепцию учебника как интегрированного с другими предметами: русским языком, историей,

изобразительным искусством, киноискусством, музыкой и др.

Рубрика «Вопросы и задания» содержит вопросы на знание содержания текста или статьи и проблемные вопросы, которые развивают умение размышлять о прочитанном, рассуждать, высказывать своё мнение, сравнивать, подтверждать примерами из текста, делать выводы. При выполнении заданий развивается логическое и критическое мышление, умение работать с таблицами, схемами, кластерами.

Нельзя не отметить подбор материала для рубрики «Развиваем речь», который непосредственно связан с интеграцией предметов литературы и русского языка. Задания рубрики предполагают развитие устной и письменной речи учащихся, в системе ведется лексическая работа со словом, объясняется значение, происхождение слов и выражений различной стилистической направленности. В заданиях и творческих работах в соответствии с меняющимися образовательными технологиями предполагается активно использовать знания по информатике и компьютерные программы.

Вариативность заданий учитывает разный уровень подготовки учащихся, индивидуальный подход и дифференцированное оценивание.

Важным и актуальным в рамках современного обучения представляется введение рубрики «Литературный навигатор», в которой даются рекомендации и советы для самостоятельного прочтения и осмысления литературных текстов. Эти рекомендации можно использовать как индивидуальные задания для учащихся на уроках литературы с последующей презентацией материала, так и для внеклассного чтения. Наряду с изучением классических произведений юным читателям предлагаются и тексты современной литературы.

Задания рубрики «Учебное мини-исследование» направлены на формирование исследовательских навыков, развивают умение работать с интернет-источниками, готовят к написанию в 8 классе творческих и исследовательских работ и расширяют кругозор. Например, с помощью ресурсов Интернета рекомендуется найти информацию и узнать, какие религиозные сооружения в Эстонии посвящены Александру Невскому, какой новелле О. Генри посвящен памятник в городе Гринсборо, найти материал о происхождении фразеологизмов, крылатых выражений.

Задания рубрики «Творческий проект», кроме исследовательских навыков и умений работать с источниками, требуют определенных знаний информационных технологий, популярных форм интерактивной работы в рамках учебного процесса.

Задания рубрики «Учимся размышлять» формируют умения высказывать и обосновывать своё мнение, вести диалог, доказывать свою точку зрения.

Важным моментом в структуре учебника является то, что наряду с включением новых форм и видов заданий, активно используются знакомые виды работы. Ученики с успехом могут применить приобретённые в 5 и 6 классах навыки, например: выразить согласие/несогласие с участниками диалога, высказать свою точку зрения, продолжить диалог, обосновать ответ.

Авторская концепция работы с учебным материалом и рубриками учитывает как индивидуальный подход к обучению, так и возможности работы в парах и группах. На приобретение социальных навыков, формирование навыков коммуникации, сотрудничества направлены задания и виды работ в парах и группах. Одна из удачных форм работы в группе – «письмо по кругу». Так как эта форма работы может быть новой для учащихся, автором дается пошаговая инструкция к её выполнению.

Вопросы и задания рубрики «Учимся слушать» формируют навыки внимательного слушания текста, умение точно и аргументированно отвечать на вопросы на основе прослушанной информации, делать выводы, дополняют представление об эпохе, писателе, герое или изучаемом произведении.

Большой спектр интересных информативных материалов из разных областей знаний, расширяющих кругозор, содержится в рубрике «Для справки».

Особого внимания заслуживает рубрика «Перекрёсток искусств», полюбившаяся ребятам, которые учатся в 5 класса по учебникам «Жили-были...». Информации и задания этой рубрики расширяют представление о многообразии мира искусства и отражают связь литературы как искусства слова и произведений искусства разных жанров. Такое задание как «Словесное описание картины», безусловно, связано с развити-

ем устной и письменной речи на уроках русского языка. По подобным заданиям можно проводить интегрированные уроки (литература-история-искусство). Отдельные задания рубрики «Перекрёсток искусств» для самостоятельной работы можно предложить выполнить индивидуально (как творческие) и представить результат в форме сообщения или презентации на уроке, например, связанные с киноискусством, – сравнительный анализ эпизодов фильма и поэмы/рассказа/повести.

Нельзя не отметить, что автором при изучении произведений классической литературы систематически проводятся параллели и обращается внимание учеников на связь сквозных тем и проблем с современными реалиями. Так, например, после прочтения произведения «Какая прелестная школа!» (автор Ллойд Биггл-младший) предлагается поразмышлять о современном онлайн-уроке, его «плюсах» и «минусах», подумать над тем, какое обучение нравится больше: контактное или дистанционное?

Разнообразны представленные в учебнике интерактивные электронные задания: проверка знания и понимания прочитанного текста, тесты с вариантами ответов, вопросы закрытого типа, кроссворды, ребусы, работа с иллюстрациями и фотографиями, задания на соотнесение слов, фразеологизмов, терминов с их значениями и др.

Несомненным достоинством учебника является его оформление и подбор иллюстративного материала, который представлен в жанровом многообразии разных видов изобразительного искусства, а также фотографий, открыток, кадров из фильмов. Наглядно-изобразительный материал является опорой при изучении художественных текстов и, несомненно, усиливает познавательный, эмоциональный и эстетический аспекты обучения. Разнообразные разноуровневые задания, творческие работы и мини-исследования предоставляют учителю и ученикам возможность выбора в соответствии с интересами и способностями в области литературы и других гуманитарных наук. Ученики, владеющие на хорошем уровне инфотехнологиями и компьютерными программами, могут применить свои знания при выполнении интерактивных заданий.

Трепетное и внимательное отношение автора к слову и к литературе как искусству слова, безусловно, передается читателям, развивает навыки работы с литературными текстами разных жанров и воспитывает художественный вкус.

Учебник-хрестоматия по литературе для 7 класса (часть I) – умный, интересный, современный, талантливо написанный, учит мыслить и рассуждать. Учебник нового поколения написан с учётом опыта дистанционного обучения и применения в учебном процессе новых педагогических инновационных технологий, форм и видов заданий.

ТЕРЕЗА ФИЛИПОВА,
преподаватель русского языка
и литературы Таллиннского
Линнамяэского Русского Лицея,
рецензент

